

beszédekét tömörre, feszessé, valóban drámaivá tették.

Persze a húzásokkal - akarva-akaratlanul eltűnt jó néhány jellemvonás, az események között eltelt idő pedig érzékelhetetlenné vált. Az előadás végéhez közeledve egyre rövidebbek a jelenetek, az események tisztázásához mindenki szinte csak egyetlen lényeges mondatot tesz hozzá. Ez elvileg jogos is, hiszen minden, amiről beszélnek, a szemünk előtt zajlott. Úgy csoportosították át a jelene

ketek, hogy mindenre itt, a darabbeli utolsó felvonásban derüljön fény, egészen addig bennünket is sokszor az orrunknál fogva vezetnek.

Feszés rémdráma lett a Cymbeline-ből. Csak éppen az veszett el belőle, amiért Shakespeare utolsó darabjait szeretjük: a finom irónia, a költőiség és az életből-csesség.

TÖRÖK TAMARA

Shakespeare: Cymbeline
(Budapesti Kamaraszínház, Ericsson Stúdió)

Fordította: Lator László. Zene: Darvas Ferenc. Dramaturg: Sediánszky Nóra. Jelmez: Földi Andrea. Szcenikus: Bajkó György. Rendező: Almási-Tóth András. Szereplők: Mertz Tibor, Tímár Eva, Nagy Enikő, Almási Sándor m. v., Karácsonyi Zoltán, Hável László, Janicsék Péter f. h., Gula Péter f. h., Földi Tamás, Petyi János.

GOLDONI: MIRANDOLINA

RIPAFRATTA GÉPEL

Ha ez így megy tovább, lassan mindenki el fogja hinni, hogy Goldoni *Mirandolinája* egy nőgyűlölő férfiú, Ripafratta lovag megleckéztetéséről szól. Pedig ha így lenne, Mirandolina hozzámenne a végén.

De a csábos olasz fogadósnő, aki mintegy fél kézzel elvezeti a panzióját, és másik fél kézzel kezeli az öt ostromló férfiakat -- végül is az egyik pincéréhez, Fabrizióhoz megy feleségül, aki maga is meglepődik ezen, minthogy tényleg meglepő. Legalábbis akkor, ha a rendező nem keres magyarázatot rá - pontosabban nem keresi meg, mert hiszen ott van a darabban.

Igaz, ha megkeresi és megtalálja, akkor mégsem az a szimpla

komédia a *Mirandolina*, aminek mostanság - mondjuk, 1982 óta (ekkor mutatták be a Nemzeti Színházban Zsámbéki Gábor rendezésében) - játszani szeretik, és játsszák most Győrben, Tordy Géza rendezésében is. Ebben az előadásban a mintaadó alakítás a Tóth Tahi Mátéé - ő Forlipopolit karikírozza agyalágyult hülyének, a közönség há-lásan kacag, és úgy tűnik, ez a cél, semmi más. Csakhogy akkor már Maszlay István Albafiorita grófja is haloványanak tetszik (pedig Maszlay igyekszik felzárkózni a *Mágnás Miska* Mixi-Pixijét idézve), mert mind közönségességben, mind szájbarágásban elmarad partnerétől. S hogy végképp nem sikerült egynemű színészi közegeből kiállítani

Horváth Lajos Ottó (Ripafratta) és Czifra Krisztina (Mirandolina) (Benda Iván felvétele)

a produkciót, azt éppen a két főszereplő, a Ripafrattát alakító Horváth Lajos Ottó és a Mirandolinát játszó Czifra Krisztina mutatja. Ok ketten ugyanis akár Goldoni *Mirandolináját* is eljátszhatták volna - de erre rendezői igény ezúttal nem mutatkozott.

Horváth Lajos Ottó Ripafratta szerepében kifejezetten és sikertelenül ellenpontozni próbálja a gátlástalan hatásvadászatot, közben birkózik a rendező által a nyakába varrott idéetlen kellékekkel; nem csoda, ha képtelen koherens figurát teremteni. Czifra Krisztina pedig Csehov-alakításain edzett emlékeinket idézi, amikor nem hajlik arra, hogy közönségesnek mutassa Mirandolinát, inkább játszaná belső tartással bíró komoly asszonynak.

De lehet-e mondani a győri előadás alapján, hogy Mirandolina ilyen volna? Olyasvalaki, aki a maga nőneműségével szuverénül szeretne létezni a világban - és végül mégiscsak férjet kell választania ahhoz, hogy békén hagyják? És hogy furfangos hódításával egyáltalán nem Ripafratta férfiúi bájait célozza meg (mert akkor... lásd fent), hanem saját emberi méltósága előtt kényszeríti behódolni a hímsoviniztát? Ha hiszik, ha nem, Czifra Krisztina éppen azzal igyekszik eljátszani (szinte teljesen észrevehetetlenül, de végképp hatástalanul) a figurának ezt a többretegű, mégis egyszerű kerekdedségét, hogy *mindvégig* ragaszkodik ehhez a méltósághoz, következetes és elegáns. Csakhogy ez mind annyira halk hatáselem, hogy ebben a harsány közegben nemigen érződik. Többek között ezért nem érződhet az sem, hogy női cselével végeredményben túllő a célon - és megbünteti saját magát.

Amiként az sem érződik, hogy Ripafratta Horváth Lajos Ottó játékában sem nem ostoba, sem nem életidegen. Jól felfogott véleménye van a két idiótáról (merthogy itt mindösszesen azok), és ugyanilyen jól felfogott - de Goldoni és Mirandolina szerint hibás - állásponttal bír a nőkről is. És minthogy ez utóbbit a velük való közlekedésben (rossz modor, durvaság, nagyképűség) érvényesíti - ez teszi indokolttá Mirandolina ármánykodását. Azt is máshonnan tudjuk (ha tudjuk), hogy a büntetés

„egy világot dönt össze”, mindenestül - és ez talán valóban túlzás.

Nem bántam volna, ha Tordy Géza egy másik olvasattal áll elő. Még azt sem, ha az bohózati - a kezdés ezt ígérte, bár eléggé laposan: Forlipopoli háromszor is beleül egy nyugágyba, amely kétszer összecsukszik alatta (akkor ezen kell röhögni), harmadszorra úgy marad (akkor meg ezen). A folytatásban szintén bohózati a színésznőpáros felbukkanása - Albafiorita gróffal előadott érzéki *ménage á trois*-juk már csak ízléstelen. A - mondjuk - caorlei tengerpartot idéző díszlet csupán ügyetlen. A bejárat a víz felé néz, és sokfunkciós; hol kintről a konyhába vagy egy szobába vezet, hol pedig bentről még beljebb, mondjuk, Ripafratta szobájába. Viszont elég jól látszik a hatalmas színpadnak a díszlet mögötti része, ahol a szereplők ilyenformán képtelenek közepesen észrevétlenül mozogni. A kellékek felé továbblépve kérdőjelekbe botlunk; miért hogy Ripafratta rendszeren a fürdőkád-ban üldögél felöltözve, s miért hogy ráadásul fáradhatatlanul frógépel? Tán mert gazdag olasz értelmiségi, aki a tunyákkal ellentétben szorgalmas szellemi munkálkodással fűszerezi a pénzköltést?

A borús évadkezdés idején szikrázik a nap, ragyognak a vidám színek a győri produkcióban. De képtelenek elleplezni az előadás lényegét: hevenyészett, slendrián, olcsó produkció falt fel mindenestül két jobb sorsra érdemes, tehetséges színészt.

CSÁKI JUDIT

Goldoni: *Mirandolina*

(Győri Nemzeti Színház)

Fordította: Magyarósi Gizella. Díszlet: Menczel Róbert. Jelmez: Bartha Andrea. Rendezőasszisztens: Laborfalvi Mária. Rendező: Tordy Géza.

Szereplők: Czifra Krisztina, Horváth Lajos Ottó, Tóth Tahi Máté, Maszlay István, Nagy Balázs, Sipka László, Vándor Attila, Mézes Violetta, Janisch Eva.

MOLIÉRE: KÉPZELT BETEG

Posztmodern hálósipka

Elég ritka manapság a divattrendekkel szembeálló, hagyományos szcenírozású kosztümös-barokkos Molière-repríz, mégis, úgy hiszem, semmi meglepő nincs abban, hogy a Pesti Színház tradicionális és némiképp konvencionális Molière-bemutatóval kényezteti törzsközönségét. Az ifjú rendező, Rusznyák Gábor hálósipkás-hálóköntösös képzelte beteg játzsát a szenvedélyesen komédiázó Reviczky Gáborral, taláros-süveges jelmezbe bújtatja a Purgó doktor gúnyája alól dévaj élvezettel kikacsingató Vallai Pétert, a lánykérőbe érkező méla orvost (Harkányi Endre), és ütődött fiacskáját (Méhes László) pedig barokkos topánkába, buggyos térdnadrágocsákba öltözteti.

Végül is meglehetősen egyszerű az üzembiztos szórakoztatás receptje: végy egy kedvelt, klasszikus komédiát, amelynek örök poénjain viharosan lehet kacagni, a címszerepet oszd egy népszerű és megbízható szórakoztató szakiparosra, dramaturgiai beavatkozásokkal ne nagyon nehezítsd a nézők dolgát, a többit meg bízd a társulatra, adott esetben a vészhírházi iskola professzionális játékosai-ra, s a közönségsiker nem maradhat el.

A címszereplő kiválasztása ezúttal nagyjából megszabta a rendező mozgásterét: Reviczky Gábor komédiázó habitusa, gesztuskultúrája, mimikai eszközkészlete alapvetően meghatá

rozza az előadás karakterét: a mellékszereplők többsége az ő játékmesteri rezdüléseit követi, bármi volt is a rendező eredeti koncepciója. Az előadásból persze az derül ki, hogy Molière nemigen mozgatta meg Rusznyák képzeletét, inkább csak rutinosan lebonyolítani akarta a játékot, semmint értelmezni vagy újra felfedezni a háromszázvalahány éves komédiát.

Így aztán az üzembiztos módi látható a Váci utcában: a címszereplő kényesen (és életveszélyesen) egyensúlyoz a flottul megoldott és kidolgozott komédiái szituációk s az abszolút hatásvadász ripacséria határvidékén. Reviczky Arganján látszik, hogy kutya baja, majd kicsattan az egészségtől, fásasztja is, hogy beteg kell mérnie; unaloműzésből, sznobériából meg méheltelen önzésből és hatalomvágyból sanyargatja környezetét, örjíti meg a körülötte tüsténkedőket. Az egyik precízen koreografált epizódban hosszan elomolva piheg foteljében, háza népét ostorozza a szokásos katonai siránkozás és menetrend-szerű dühkitörések között ingadozva, mikor megjelenik ifjú felesége, Béline párnahegyekkel a karján, s elkezd, mintegy pedagógiai célzattal, kibélelni férjeura karosszékét. Hegyi Barbara előbb egy hatalmas vánkost gyömszöl az áhítattal vonagló férj ülepe alá, aztán párnákkal körülbástyázza a fotelt, végül a kis-

párnát dugdossa a bebugyolált fejecske alá, és még a hálósipka füleit is lehajtogatja, nehogy szellő érje a betegségtől elgyötört szent testet. Reviczky Arganja eközben vidoran túr, és megadóan relaxál, majd' elolvad a kéjtől, átszellemült, édes mosoly ömlik széjjel az arcán, szemeit az égre (illetve őrangyálára) emeli, kipirul az orcája, és ejtőzik, mint egy jóllakott csecsemő büfiztetés után. A dupla fenekű molière-i komédia meg szép lassan, majd egyre sebesebben csúszik át előbb harsány vígjátékba, később viharos burleszkbe; a mimika végletes, a gesztusok elrajzoltan karikírozottak, s a közönség elolvadhat a gyönyörűségtől. De ugyanilyen szélsőségesen parodisztikus, hogy azt ne mondjam, hatásvadász a lánykérőbe érkező doktorok jelenete is: két burleszkfigura érkezik Argan szalonjába, akiknek semmi más dolguk nincs, mint a nézők érzékszerveinek csiklandozása, nevetési szükségleteinek kielégítése. Harkányi Endre pipiskedő, méla doktora csupa sztereotípiából akarja fölépíteni az orvosi hivatás paródiáját, Méhes László tar koponyájú, nagyra nőtt fiúcskája meg egyenesen gügye; görnyedten, altestét ki-düllesztve, nehéz fejét elbillentve áll, „beáll” a bohózati jelenetbe, szünetet tart, lehet visongani, ha debilen elnéz valamerre, és ha reagálni próbál, akkor még jobban.